

Landsrettens begrundelse og resultat

Denne sag angår en prøvelse af Udlændinge- og Integrationsministeriets afgørelse af 26. november 2019 om fratagelse af [A's] danske indfødsret, jf. indfødsretslovens § 8 B, stk. 3. Det er ubestridt, at [A] har [] indfødsret.

[A] har nedlagt påstand om ugyldighed, og har fremført en række anbringender, som ses at forudsætte en egentlig fuld materiel prøvelse af afgørelsen. Udlændinge- og Integrationsministeriet er ikke fremkommet med bemærkninger hertil. Landsretten har på den baggrund og under hensyn til sagens karakter til trods for udformningen af påstanden valgt ikke at begrænse prøvelsen.

Der skal således i første række tages stilling til, hvorvidt [A] må anses for at have udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser, og i givet fald hvorvidt en fratagelse vil være proportional. Hvis det er tilfældet, skal der i anden række tages stilling til, hvorvidt afgørelsen er i overensstemmelse med henholdsvis Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om ret til respekt for bl.a. familieliv, FN's Børnekonventions artikel 2, 3, 6, 8 og 9 om bl.a. barnets tarv og ret til overlevelse og udvikling samt sikring af, at barnet ikke adskilles fra sine forældre, FN's Torturkonventions artikel 3 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 om tortur. Der er i så fald endvidere spørgsmål om, hvorvidt afgørelsen strider mod den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning, og om afgørelsen er behæftet med formelle mangler i form af utilstrækkelig oplysning af sagen, manglende partshøring og tilsidesættelse af retten til domstolsprøvelse efter grundlovens § 63.

Vurderingen i henhold til indfødsretslovens § 8 B, stk. 3

Efter indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, som trådte i kraft den 25. oktober 2019, kan den, som har udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser, af udlændinge- og integrationsministeren fratages sin danske indfødsret, medmindre den pågældende derved bliver statsløs.

[A] blev taget som fange i Syrien i efteråret 2018 og således forud for indførelsen af bestemmelsen i indfødsretslovens § 8 B, stk. 3. Som det fremgår af de specielle bemærkninger til § 3, stk. 4, i ændringsloven, hvorved indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, blev indført, vil der ved afgørelsen om fratagelse kunne lægges vægt på handlinger, der ligger forud for lovens ikrafttræden, men alene i det omfang handlingerne kunne føre til frakendelse ved dom efter nugældende § 8 B, stk. 1, da de blev foretaget. Som videre beskrevet forstås herved, at handlingerne, da de blev foretaget, udgjorde en realisering af det objektive gerningsindhold i en eller flere af bestemmelserne i straffelovens kapitel 12 og 13, uden at der skal foretages en skyldvurdering, herunder om der foreligger det til domfældelse fornød-

ne forsæt. Det er derfor af betydning for sagen, hvilke handlinger [A] foretog sig også forud for ikrafttrædelsen af indfødsretslovens § 8 B, stk. 3.

Ved vurderingen af, hvilke oplysninger om [A] der kan lægges til grund ved sagens afgørelse, udgør artiklen "Dagen derpå", som er udfærdiget af bl.a. freelancejournalist og forfatter Natascha Rée Mikkelsen, og som blev bragt i Weekendavisen den 8. marts 2019, et centralt bilag i sagen. I artiklen gengives en lang række udtalelser, som "Amina" er fremkommet med i et interview, og hendes livsomstændigheder og situation beskrives. Underoverskriften på artiklen er "Paria. En 30-årig dansk statsborger giftede sig med en formodet dansk topterrorist. Weekendavisen møder den højgravide kvinde i en syrisk fangelejr. Vil hun hjem til Danmark?" [A] har forklaret, at hun har afgivet flere interviews, efter at hun kom til Roj-lejren, herunder det nævnte interview under dæknævnet "Amina", og hun har gjort gældende, at disse interviews blev afgivet under tvang. Således blev hun forud for disse interviews i lejren med kort varsel afhentet af soldater og tvunget til at lade sig interviewe, og soldater og administrativt personale fra lejren var til stede, da hun svarede på spørgsmål. [A] har anført, at man af disse grunde ikke kan tillægge hendes udtalelser i avisartiklen nogen vægt ved sagens afgørelse.

Landsretten tilsidesætter [A's] forklaring om, at udtalelserne i interviewet i Weekendavisen er fremsat under tvang. Landsretten finder således, at [A] ikke har sandsynliggjort, at Weekendavisen – hvis journalister lejrens kurdiske vagter ifølge artiklen "har indvilliget i at lade ... møde den højgravide danske statsborger" – i givet fald, efter hvad der vel måtte antages at være i strid med grundlæggende presseetiske regler, skulle have bragt en artikel med udtalelser fra en person, som befandt sig i en tvungen interviewsituation. Hertil kommer at det ikke forekommer sandsynligt, at vedkommende journalist under hovedforhandlingen i nærværende sag på en sådan baggrund ville være valgt til at fungere som [A's] bisidder i Roj-lejren under afgivelse af partsforklaringen og ovenikøbet som ansat på [A's] advokats kontor. Hertil kommer at [A] under hovedforhandlingen har forklaret, at det under partsforklaringen er sjette gang, at Natascha Rée Mikkelsen besøger hende i lejren. Landsretten finder derfor, at oplysningerne og udtalelserne i artiklen i Weekendavisen kan indgå ved sagens afgørelse.

[A] har afvist, at det er hende, der under navnet "Aisha" har udtalt sig til journalist Deniz Serinci i artiklen bragt i Jyllands Posten den 16. februar 2020 med overskriften "Det er for dårligt af Danmark, at de bare efterlader mig her. Hvordan skulle jeg true Danmark?". Landsretten finder imidlertid, at der er så overordentlig mange og konkrete faktuelle oplysninger i interviewet, som viser, at det kun kan være [A] som udtaler sig, herunder den interviewedes bemærkning om, at hun måske skulle "tage tilbage til [A]", hvorved bemærkes, at [A] ultimo november 2021 ifølge det af Udlændinge- og Integrationsministeriet oplyste var den eneste med [A] statsborgerskab, der har fået frataget sin danske indfødsret. Landsretten finder det i forlængelse af det

på daværende tidspunkt anses for almindelig kendt, at Islamisk Stat udøvede en ekstrem brutalitet og stor voldsparathed med videofilmede henrettelser m.v. og hørte til på den absolut ekstreme fløj. [A] kæmpede som jihadist for og indtog en central position i Islamisk Stat, og [B] som ikke i kalifatet deltog i kamphandlinger, engagerede sig og bidrog i hvert fald indirekte ved hans side som kone og husmor i Islamisk Stat og herved til opretholdelsen og konsolideringen af Islamisk Stats position, jf. herved bl.a. ICCTs baggrundspapir af april 2015, Tore Refslund Hammings forklaring gengivet i Retten i Esbjergs dom af 23. marts 2018 og den sagkyndiges rapport gengivet i Oslo Tingretts dom af 4. maj 2021. Da [B] døde, giftede [A] sig på ny med en mand, som kæmpede for Islamisk Stat, og det må anses for givet, at [A] indrejste i Syrien og vedblivende opholdt sig der for at støtte sin første mand og sidenhen sin anden mand i kampen for Islamisk Stat. Det findes endvidere bevist, at [A] i offentlige medier har udtrykt sin opbakning til kalifatet. Landsretten finder således ingen støtte i sagen for det af [A] anførte om, at hun opholdt sig i Syrien under tvang, men tværtimod at hun ville kalifatet.

Da straffelovens § 114 e, 1. pkt., omfatter enhver form for støtte til terrororganisationer eller organisationer, der fremmer terrorhandlinger, selv om støtten ikke kan henføres til konkrete terrorhandlinger, må [A] på den anførte baggrund anses for at have realiseret denne bestemmelses objektive gerningsindhold, hvorved bemærkes, at det er ubestridt under sagen, at organisationen Islamisk Stat falder ind under kategorien anført i straffelovens § 114 e, 1. pkt.

Det lægges efter bevisførelsen endvidere til grund, at [A] i hvert fald fra den 10. oktober 2016 og indtil en gang i 2017 uden tilladelse opholdt sig i al-Raqqa-distriktet i Raqqa-provinsen i Syrien. Retten finder, at [A] herved tillige har realiseret det objektive gerningsindhold i straffelovens § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3, jf. § 6, jf. § 1, i bekendtgørelse nr. 1200 af 28. september 2016 om forbud mod indrejse eller ophold i visse konfliktområder. Det bemærkes herved, at det efter straffelovens § 114 j, stk. 1, er strafbart ikke blot at indrejse, men også at opholde sig, herunder fortsat at opholde sig, efter at forbuddet var trådt i kraft, hvilket tillige fremgår forudsætningsvis af § 6 i den nævnte bekendtgørelse, hvilken bekendtgørelse trådte i kraft den 30. september 2016.

Der findes herved fuldt tilstrækkeligt grundlag for i overensstemmelse med vurderingen fra Udlændinge- og Integrationsministeriet og Politiets Efterretningstjeneste at anse det for godtgjort, at [A] har udøvet aktiviteter, som har bidraget til at opretholde og konsolidere Islamisk Stats position i området, og at hun i offentlige medier har udtrykt opbakning til kalifatet. [A] findes herved at have realiseret det objektive gerningsindhold i bestemmelserne i straffelovens § 114 e og § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3, og derfor også udvist en handle måde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser, og som derfor

indebærer, at hun kan fratages sin danske indfødsret, medmindre en proportionalitetsafvejning kan føre til et andet resultat.

Om proportionalitetsafvejningen fremgår det af forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, at afvejningen skal foretages mellem på den ene side fratagelsens betydning for den pågældende og på den anden side handlemådens grovhed. Det fremgår endvidere, at proportionalitetsvurderingen vil være på linje med den proportionalitetsafvejning, der skal foretages ved domstolene i forbindelse med frakendelse efter indfødsretslovens § 8 B, stk. 1. Det er videre anført, at det må bero på en konkret vurdering af den pågældendes forhold at fastlægge, hvilken betydning fratagelse af dansk indfødsret har for en person, og ved denne vurdering bør der navnlig lægges vægt på personens tilknytning her til landet og til udlandet, herunder det eller de lande, som den pågældende tillige er statsborger i. I bemærkningerne om proportionalitetsvurderingen i henhold til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, er det i lovforslaget i afsnit 4.2. om frakendelse af dansk indfødsret, underafsnit 4.2.5., om tilknytningen til udlandet med en anden formulering endvidere i ubestemt form henvist til "tilknytning til et andet land". Landsretten finder på den baggrund, at der ved proportionalitetsvurderingen, hvori **A's** tilknytning til udlandet indgår, kan lægges vægt på hendes tilknytning til udlandet i bred forstand og således også andre lande end blot .

Som det fremgår af forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1 og 2, er det i tilfælde, hvor en person dømmes for mere alvorlige forhold, udgangspunktet, at den pågældende bør frakendes dansk indfødsret. Det er anført, at den betydning, en frakendelse har for den pågældende, dog kan tale afgørende herimod, og at der herunder ikke bør ske frakendelse i forbindelse med selv meget alvorlige forhold, hvis den pågældende ikke har nogen eller alene har en meget ringe tilknytning til et andet land, i hvilke situationer Danmark bør tage ansvaret for den pågældende danske statsborgers handlinger. Det er videre anført, at ved mere alvorlige forhold forstås som udgangspunkt forhold, der straffes med fængsel i 2 år eller derover.

Landsretten finder under hensyn til arten og karakteren af **A's** handlemåde, varigheden af **A's** ophold i al-Raqqa-distriktet og under indtryk af retspraksis vedrørende straffelovens § 114 e og § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3, at kunne lægge til grund, at det realiserede objektive gerningsindhold i de nævnte bestemmelser som sket må betegnes som i hvert fald "mere alvorlige forhold". Udgangspunktet efter forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, er herefter, at **A** skal fratages sin danske indfødsret.

A er født i den 12. juni 1989 af forældre og kom den 1. september 1993 til Danmark, hvor hun siden da har haft sin opvækst og skolegang. I 2011 erhvervede hun dansk indfødsret som biperson til sin far, der erhvervede dansk indfødsret ved naturalisation uden krav om løsning fra sit statsborgerskab. Hun

Efter en samlet afvejning finder landsretten, at frakendelse af dansk indfødsret ikke udgør et uproportionalt indgreb i forhold til [REDACTED] A

Betingelserne efter indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, for at fratage [REDACTED] A sin danske indfødsret er derfor opfyldt.

Spørgsmålet er herefter, om en fratagelse af [REDACTED] A's danske indfødsret strider mod Danmarks internationale forpligtelser.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8

Efter artikel 1 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention garanterer de kontraherende stater personer under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, der angives i konventionens afsnit 1 (artikel 2-18).

Efter konventionens artikel 8, stk. 1, har enhver ret til respekt for bl.a. sit familieliv.

Landsretten har – som Udlændinge- og Integrationsministeriet – opfattet det af [REDACTED] A [REDACTED] under sagen i relation til artikel 8, stk. 1, anførte således, at [REDACTED] A gør gældende, at det forhold, at hun og de to børn ikke sammen kan tage ophold i Danmark, udgør en krænkelse af børnenes rettigheder efter artikel 8.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har heroverfor gjort gældende, at allerede fordi [REDACTED] A og børnene ikke med hensyn til nydelsen af de rettigheder, der er fastsat i bestemmelsen, kan siges at være under dansk jurisdiktion i konventionens artikel 1's forstand, er det udelukket, at hun kan få medhold i sit synspunkt, idet der endvidere ingen holdepunkter er for at fastslå en ekstraterritorial jurisdiktion, der indebærer en pligt for Danmark til at sikre [REDACTED] A og børnene de rettigheder, der er fastsat i konventionens artikel 8. Heller ikke i øvrigt ville der være grundlag for at give [REDACTED] A medhold i, at fratagelsen af hendes danske indfødsret strider mod konventionens artikel 8, allerede fordi der ikke foreligger den fornødne tilknytning mellem familielivet og den danske stats territorium til, at artiklen ville kunne bringes i anvendelse.

[REDACTED] A har vedrørende spørgsmålet om jurisdiktion særligt henvist til FN's Børnekomité's beslutning af 2. november 2020 i de individuelle klagesager L. H. m.fl. mod Frankrig (79/2019) og F. B. m.fl. mod Frankrig (109/2019).

Det fremgår, at [REDACTED] A's børn aldrig har opholdt sig på dansk territorium, og at [REDACTED] A [REDACTED] ikke har opholdt sig på dansk territorium, siden hun frivilligt udrejste af Danmark og herefter indrejste i Tyrkiet den 1. december 2014.

Det følger af artikel 1, at de kontraherende parter til konventionen skal sikre enhver person under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, som er angivet. Konventionen forpligter således alene medlemsstaterne inden for deres jurisdiktion, og udøvelse af jurisdiktion er en nødvendig forudsætning for, at en medlemsstat kan blive ansvarlig for handlinger eller undladelser i strid med konventionen, som kan tilregnes staten.

Udøvelse af jurisdiktion er som udgangspunkt begrænset til medlemsstatens territorium, det vil sige statens og statens myndigheders handlinger og undladelser, der er foretaget på statens territorium, og som har virkninger over for personer, der befinder sig på statens territorium, jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 7. juli 2011 i sag 55721/07 Al-Skeini m.fl. mod Storbritannien, præmis 131, og samme domstols afvisningskendelse af 5. marts 2020 i sag 3599/18 M.N. m.fl. mod Belgien, præmis 98.

Det følger af fast praksis fra Domstolen, at en stats handlinger, der er foretaget eller har virkninger uden for statens territorium, alene i ekstraordinære tilfælde kan medføre jurisdiktion for staten i konventionens forstand. Som eksempel på omstændigheder, der efter Domstolens praksis kan medføre jurisdiktion, kan nævnes tilfælde, hvor en stat udøver myndighed eller effektiv kontrol over personer uden for statens territorium. **A** har ikke under sagen godtgjort, at der er noget grundlag for at statuere, at den danske stat skulle være berettiget og dermed forpligtet til at udøve jurisdiktion i forhold til hende og de to børn, hvor de opholder sig. Landsretten finder således heller ikke, at den af hende påberåbte beslutning af 2. november 2020 fra FN's Børnekomité i de individuelle klagesager L.H. m.fl. mod Frankrig (79/2019) og F.B. m.fl. mod Frankrig (109/2019) kan føre til et andet resultat, jf. bemærkningerne nedenfor vedrørende FN's Børnekonvention.

Da **A** og de to børn ikke som forudsat i artikel 1 er under dansk jurisdiktion, herunder ekstraterritorial dansk jurisdiktion med adgang for den danske stat til at udøve myndighed og/eller kontrol over dem i Syrien, følger det allerede heraf, at den danske stat ikke er forpligtet over for dem i henhold til konventionen. Landsretten finder derfor, at der allerede med henvisning hertil ikke er grundlag for at statuere, at fratagelse af **A's** danske indfødsret er i strid med artikel 8 om retten til bl.a. familieliv i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

FN's Børnekonvention artiklerne 2, 3, 6, 8 og 9

Artikel 2, stk. 1, forpligter deltagerstaterne til for børn inden for deres jurisdiktion at respektere og sikre de rettigheder, der er fastsat i konventionen.

A's to børn er født i Syrien, hvor de fortsat opholder sig sammen med **A**

A har til støtte for, at den danske stat har jurisdiktion i forhold til børnene, henvist til FN's Børnekomité's beslutning af 2. november 2020 i de individuelle klagesager L.H. m.fl. mod Frankrig (79/2019) og F.B. m.fl. mod Frankrig (109/2019), der angår et antal franske børn i al-Hol-, Ain Issa- og Roj-lejrene i områder kontrolleret af den kurdisk dominerede lokaladministration i det nordøstlige Syrien.

I udtalelsen, som ikke er bindende for deltagerstaterne, anfører Børnekomitéen, at en stat kan blive forpligtet af konventionen ud over sit eget territoriums grænser. Komitéen nåede frem til, at der var jurisdiktion for Frankrig, og lagde bl.a. vægt på, at Frankrig var oplyst om og dermed bekendt med, at børnene levede under forhold, som udgjorde en direkte trussel mod deres fysiske og psykiske sundhed, og at oprindelseslandene af de kurdiske selvstyremyndigheder var opfordret til at repatriere sådanne børn så hurtigt som muligt.

Landsretten finder, at den meget vidtgående beslutning fra FN's Børnekomité om pligt til at hjælpe statsborgere i nød ikke stemmer overens med den ovenfor anførte praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende det tilsvarende jurisdiktionsbegreb i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 1, hvorefter statens ekstraterritoriale jurisdiktion grundlæggende beror på statens egne handlinger i form af udøvelse af myndighed eller kontrol over personer i udlandet. Landsretten finder derfor ikke grundlag for at tillægge beslutningen fra FN's Børnekomité vægt ved sagens afgørelse.

Landsretten finder herefter af de samme grunde, som er anført ovenfor vedrørende jurisdiktion, at der ikke er grundlag for at statuere, at fratagelse af A's danske indfødsret er i strid med de nævnte bestemmelser i FN's Børnekonvention.

FN's Torturkonvention artikel 3 og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 3

A har gjort gældende, at fratagelsen af hendes danske indfødsret udgør en krænkelse af FN's Torturkonventions artikel 3, hvorefter ingen må udvises til et land, hvor vedkommende risikerer at blive udsat for tortur, samt en krænkelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som fastslår, at ingen må udsættes for tortur eller anden nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har heroverfor gjort gældende, at påberåbelse af FN's Torturkonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er udelukket, allerede fordi Danmark ikke har jurisdiktion.

Af de samme grunde som anført ovenfor vedrørende spørgsmålet om jurisdiktion, finder landsretten, at der ikke er grundlag for at statuere, at fratagelse af A's danske indfødsret er i strid med artikel 3 i FN's Torturkonvention og artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til, hvorvidt fratagelse af [A's] danske indfødsret i øvrigt er i strid med de påberåbte konventionsbestemmelser.

Den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning

Den omstændighed, at en anden kvinde med dobbelt statsborgerskab i modsætning til [A] ikke administrativt har fået frataget sin danske indfødsret, konstituerer ingen bindende administrativ praksis og giver ikke grundlag for retten for at nå frem til, at betingelserne for at fratage [A] sin danske indfødsret efter indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, ikke er opfyldt.

Formelle mangler i form af bl.a. utilstrækkelig oplysning af sagen, manglende partshøring og tilsidesættelse af retten til domstolsprøvelse efter grundlovens § 63

For så vidt angår [A's] indsigelse om mangelfuld proportionalitetsafvejning henvises til bemærkningerne om proportionalitetsafvejning ovenfor vedrørende landsrettens vurdering i henhold til indfødsretslovens § 8 B, stk. 3.

Utilstrækkelig oplysning af sagen

[A] har gjort gældende, at afgørelsen om fratagelse af hendes danske indfødsret hviler på et ikke tilstrækkeligt oplyst grundlag, og at visse oplysninger til grund for afgørelsen er fremlagt på en nærmest manipulerende måde, hvor oplysninger endda er slettet, og har særligt henvist til Politiets Efterretningstjenestes notat af 4. november 2019, hvor der om [A's] ophold i Syrien er udeladt oplysninger, som ikke har været forelagt en for hende beskikket såkaldt "tys-tys-advokat", samt at statsadvokatens vurdering af grundlaget for at rejse sigtelse mod [A] alene er sket telefonisk.

Det fremgår, at der i Politiets Efterretningstjenestes notat af 4. november 2019 om [A] ved udstregning er udeladt oplysninger om [A's] ophold i Syrien, herunder i Raqqa, og at disse oplysninger er udeladt i Politiets Efterretningstjenestes efterfølgende notat af 7. november 2019, som der er henvist til i afgørelsen af 26. november 2019. Udlændinge- og Integrationsministeriets advokat har under hovedforhandlingen bekræftet, at ministeriets afgørelse efter indfødsretslovens § 8 B, stk. 3, alene baserer sig på oplysningerne anført i Politiets Efterretningstjenestes notat af 7. november 2019 og således ikke også på udeladte oplysninger.

Allerede fordi landsretten på grundlag af bevisførelsen, herunder Politiets Efterretningstjenestes notat af 7. november 2019, har vurderet, at der i sagen foreligger tilstrækkelige oplysninger til at anse de materielle betingelser for at fratage [A] sin danske

indfødsret for opfyldt, kan det af [REDACTED] A [REDACTED] anførte anbringende om utilstrækkelig oplysning af sagen ikke medføre en ændret vurdering.

For så vidt angår Politiets Efterretningstjenestes mundtlige forelæggelse af sagen for Statsadvokaten i København bemærkes, at landsretten under denne sag har foretaget sin egen selvstændige prøvelse af, hvorvidt [REDACTED] A [REDACTED] ved sine handlinger har realiseret det objektive gerningsindhold i bestemmelserne i straffelovens § 114 e og § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3.

Manglende partshøring

Det fremgår, at [REDACTED] A [REDACTED] blev partshørt i sagen ved brev af 8. november 2019 sendt til hendes e-Boks.

Efter § 10, nr. 1, i lov om Digital Post fra offentlige afsendere, jf. lovbekendtgørelse nr. 801 af 13. juni 2016, anses meddelelser, der sendes under anvendelse af Digital Post, at være kommet frem på det tidspunkt, hvor meddelelsen er tilgængelig for adressaten i postløsningen.

[REDACTED] A [REDACTED] har anført, at hun på daværende tidspunkt var tilbageholdt i Roj-fangelejren i Syrien, hvilket Udlændinge- og Integrationsministeriet var bekendt med, hvorfor der burde have været iværksat yderligere skridt for at sikre gennemførelsen af partshøringen, f.eks. ved offentliggørelse i Statstidende, og at hun ikke har haft mulighed for at tilgå e-Boks i lejren og derfor reelt har været afskåret fra at blive partshørt.

Om anvendelsen af digital post fremgår det af § 7 i lov om Digital Post fra offentlige afsendere, at offentlige afsendere kan anvende Digital Post til kommunikation med fysiske personer og juridiske enheder, der er tilsluttet postløsningen enten obligatorisk eller frivilligt, jf. henholdsvis § 3 og § 4, med de retsvirkninger, der følger af § 10. Ved kommunikation forstås afsendelse af alle dokumenter og meddelelser m.v., herunder afgørelser. I de specielle bemærkninger til § 7 i forslag til lov om Offentlig Digital Post (lovforslag nr. 160 af 13. april 2012) er anført, at bestemmelsen omfatter alle former for skriftlig kommunikation, herunder bl.a. afgørelser, der kan have indgribende karakter for dem, de retter sig til, men også al anden form for kommunikation, såsom processuelle henvendelser til borgere som for eksempel partshøringer efter forvaltningslovens § 19.

Det er under sagen ubestridt, at [REDACTED] A [REDACTED] er tilsluttet e-Boks efter den obligatoriske bestemmelse i lovens § 3, stk. 1, hvorefter fysiske personer på 15 år eller derover, og som har bopæl eller fast ophold i Danmark, skal tilsluttes Digital Post, medmindre personen fritages for tilslutning, jf. § 5, stk. 1 og 3. I lovens § 3, stk. 4, er bestemt, at hvis en fysisk person, der er tilsluttet efter stk. 1, ikke længere har bopæl eller fast ophold i Danmark, fortsætter

tilslutningen efter stk. 1 uændret, medmindre den pågældende anmoder om fritagelse.

A har ubestridt ikke anmodet om en sådan fritagelse.

Herudover fremgår det af de almindelige bemærkninger til lovforslaget vedrørende § 8 B, stk. 3, i lov om dansk indfødsret, afsnit 2.2.3 Sagens behandling, at det som udgangspunkt vil være muligt at partshøre via e-Boks, selv om den pågældende er rejst ud af landet. Det følger således af lov om Digital Post fra offentlige afsendere, at hvis en fysisk person, der er tilsluttet efter § 3, stk. 1, ikke længere har bopæl eller fast ophold i Danmark, fortsætter tilslutningen efter stk. 1 uændret, medmindre den pågældende anmoder om fritagelse.

Landsretten finder på den baggrund, at partshøringen har fundet sted forskriftsmæssigt og som forudsat ved indførelsen af § 8 B, stk. 3, i lov om dansk indfødsret, og at det er **A's** egne forhold, der har medført, at hun efter det af hende oplyste ikke har læst partshøringsskrivelsen. Det bemærkes for en god ordens skyld i tilknytning hertil, at bestemmelsen i lov om dansk indfødsret § 8 B, stk. 5, hvor det er bestemt, at meddelelse kan ske i Statstidende, hvis det trods rimelige bestræbelser ikke er muligt at meddele en fratagelse efter lovens § 8 B, stk. 3, til den, der efter stk. 3 har fået frataget sin danske indfødsret, på andre måder, som anført ikke angår partshøring, men fratagelse. Det bemærkes endvidere, at afgørelsen om fratagelse ligeledes blev sendt til **A** via e-Boks og heller ikke meddelt i Statstidende, og at det kan konstateres, at hun rent faktisk indbragte afgørelsen inden for 4-ugers fristen fastsat i § 8 F, stk. 1, i lov om dansk indfødsret.

Hvis **A** er af den opfattelse, at afgørelsen i sin tid hvilede på et ikke tilstrækkeligt oplyst grundlag, beror det således på hendes egne forhold, at hun ikke fremkom med bemærkninger forud for afgørelsen.

Tilsidesættelse af retten til domstolsprøvelse efter grundlovens § 63

A's advokat har endeligt i sin procedure under hovedforhandlingen til støtte for anbringendet om, at retten til domstolsprøvelse efter grundlovens § 63 er tilsidesat, udelukkende fremført betragtninger, som vedrører opfyldelsen af de retssikkerhedsmæssige krav, der er en forudsætning for en forsvarlig partsdeltagelse under en hovedforhandling, og som han finder ikke har været opfyldt. Landsretten forholder sig – som ministeriets advokat i sin procedure – alene til disse anbringender.

Landsretten finder, at **A** ved at gennemføre denne retssag, som hun selv har anlagt, jf. lov om dansk indfødsret § 8 F, stk. 1, har benyttet sin adgang til domstolsprøvelse af ministeriets afgørelse af 26. november 2019 i medfør af grundlovens § 63.

Det bemærkes i tilknytning hertil, at det af de indledende almindelige bemærkninger i lovforslaget (lovforslag nr. 38 af 22. oktober 2019), der førte til vedtagelsen af § 8 B, stk. 3, i

lov om indfødsret, fremgår, at det var hensigten at indføre mulighed for administrativt at kunne fratage en person sit danske statsborgerskab, mens den pågældende opholder sig i udlandet, og derved i højere grad sikre, at såkaldte fremmedkrigere, som har vendt Danmark ryggen og har kæmpet imod de danske værdier om demokrati og frihed, ikke vender tilbage til Danmark. Om domstolsbehandlingen er det i lovens § 8 F, stk. 5, fastsat, at retten bestemmer, hvordan den, der efter § 8 B, stk. 3, har fået frataget sin danske indfødsret, i tilfælde af at vedkommende opholder sig i udlandet, får lejlighed til at udtale sig over for retten. I lovforslagets specielle bemærkninger til bestemmelsen er anført, at vedkommende f.eks. kan få lejlighed til at udtale sig ved anvendelse af telekommunikation (telefon- eller videoforbindelse), ved en indenretlig afhøring foretaget i det land, hvor den pågældende opholder sig, eller ved fremlæggelse af en eller flere skriftlige erklæringer fra den pågældende.

Ved kendelse af 8. oktober 2021 traf landsretten – efter en omfattende udveksling af processkrifter og afholdelse af forberedende møder – afgørelse om, at **A's** anmodning om, at hun bringes til Danmark på processuelt ophold med henblik på at kunne afgive forklaring direkte for landsretten under hovedforhandlingen, ikke imødekommes. Sagen blev samtidig udsat på meddelelse fra **A** ved hendes advokat om, hvorvidt man ønskede at give samtykke til Udenrigsministeriets videregivelse af oplysninger til de kurdiske selvstyremyndigheder med henblik på at kunne besvare Udenrigsministeriets henvendelse vedrørende muligheden for afgivelse af forklaring mundtligt via telekommunikation eller skriftligt fra Roj-lejren.

A som selv har bragt sig i en situation, hvor det ikke har været muligt for hende at deltage under retssagen på sædvanlig vis, har under hele retssagen fået bistand af sin efter eget valg beskikkede advokat til sikring af, at hun har haft den nødvendige repræsentation ved sagens behandling ved domstolene, jf. § 8 F, stk. 2, i lov om indfødsret. Landsretten finder, at **A** gennem sin advokat, og således som hovedforhandlingen har været tilrettelagt og gennemført, hvor det yderligere af Udlændinge- og Integrationsministeriet var faciliteret, at advokaten ved indledningen af første retsdag under hovedforhandlingen havde lejlighed til at holde et fortroligt videomøde med **A** har haft fyldestgørende muligheder for på forsvarlig vis at praktisere sin partsdeltagelse, ikke mindst når henses til de ganske særlige omstændigheder, der er en følge af, at **A** befinder sig uden for de danske myndigheders kontrol i en fangelejr i Syrien. Hertil kommer, at **A** først på et sent tidspunkt under sagens skriftlige forberedelse meddelte samtykke til videregivelse via Udenrigsministeriet af oplysninger til de kurdiske selvstyremyndigheder med henblik på afsøgning af mulighederne for afgivelse af forklaring mundtligt via telekommunikation eller skriftligt fra Roj-lejren.

Indsigelserne fremført af **A's** advokat til støtte for dette hovedanbringende synes navnlig at angå **A** og hendes advokats mulighed for tilstrækkelig tid til under

en uovervåget samtale at forberede hovedforhandlingen. Det er først og fremmest anført, at tiden til samtalen reelt blev på under en halv time, at der i meget kort afstand af [A] befandt sig tre soldater med maskinpistoler, og at en i samtalerummet efterladt taske kunne indeholde og rent faktisk formentlig indeholdt aflytningsudstyr opstillet af it-medarbejderen fra Rigspolitiet, KF15/115, som således fungerede som politiagent.

Landsretten bemærker hertil, at det som udgangspunkt har været op til [A] og hendes beskikkede advokat at få etableret mulighed for at gennemføre en forberedelse af denne retssag. Ansvar for således ikke påhvilet Udlændinge- og Integrationsministeriet, Udenrigsministeriet, Rigspolitiet, landsretten eller andre. Til trods herfor har de danske myndigheder med [A's] samtykke ved henvendelse til de kurdiske selvstyremyndigheder med kort varsel fået etableret mulighed for afgivelse af partsforklaring via videolink fra et samtaleværelse i Roj-lejren samt de fornødne tilladelser til, at en bisidder til [A] efter eget valg kunne være til stede, herunder i forbindelse med det forudgående videomøde mellem [A] og advokaten.

[A's] advokat har oplyst, at han har besøgt Roj-lejren 3-4 gange, hvor han ikke har fået lejlighed til at tale med [A]. Landsretten bemærker, at advokaten efter det foreliggende under sagens forberedelse ikke har ansøgt lejrledelsen om tilladelse til i hans egenskab af advokat i denne sag at holde et uovervåget møde med [A].

Det fremgår af retsbogen for den 23. november 2021, at [A] og advokaten ifølge advokatens oplysninger i retsmødet netop havde haft lejlighed til at tale sammen i ca. 1 time og 20 minutter, idet samtalen dog blev afbrudt 6-7 gange af 2-3 minutters varighed på grund af den ustabile forbindelse. Det fremgår således, at [A] og advokaten havde en forberedende samtale, der varede i hvert fald omkring en time og ikke en halv time. [A] og advokatens videomøde var således udfordret af tekniske problemer i form af midlertidige afbrydelser, men der blev intet anført over for retten om, at de skulle have været i tidnød. Advokaten anmodede efter samtalen med [A] om yderligere forberedelsestid til at forberede den forestående partsforklaring, hvilket han fik lejlighed til fra kl. 13.00 til kl. 14.00 umiddelbart forud for partsforklaringen.

Landsretten bemærker, at [A] og advokatens motivfortolkning for så vidt angår tasken i samtalelokalet i lejren fremstår som udokumenterede betragtninger, som ikke har givet advokaten anledning til at foretage sig videre end under proceduren at fremføre sin formentlige opfattelse.

Hvad endelig angår placeringen af de omtalte tre uniformerede soldater/vagter, som fungerede som sikkerhedseskorte for medarbejderen, som forestod de it-tekniske foranstaltninger i forbindelse med etableringen af videoforbindelsen, fremgår det af Rigspolitiets rapport af 23. november 2021, at der uden for mødelokalet/samtalerummet, hvor [A]

██████ og bisidderen befandt sig, var et opholdsrum, hvor manden fra Rigspolitiet befandt sig, og dette rum havde direkte forbindelse til en sikret gård omkranset af 4 meter høje mure, der isolerede administrationsbygningen fra den omkringliggende lejr. I denne gård befandt sig under hele opholdet i lejren til enhver tid tre soldater/vagter, som på intet tidspunkt bevægede sig inden for i administrationsbygningen. Henset til at ████████ A befandt sig i en fangelejr i Syrien, kan landsretten ikke have bemærkninger til tilstedeværelsen af de pågældende som sket.

Landsretten konstaterer herefter, at ████████ A's advokat ikke anmodede om udsættelse af hovedforhandlingen med henblik på yderligere møde med ████████ A at advokaten ikke forekom at være i tidnød hverken under den forberedende samtale med ████████ A eller under hendes afgivelse af partsforklaring, som varede fra kl. 14.00 til kl. 15.05 uden afbrydelser, og at advokaten heller ikke i øvrigt protesterede på dagen eller fremsatte begæringer om udsættelse eller andet over for retten. Landsretten finder derfor ikke grundlag for at statuere, at ████████ A's ret til domstolsprøvelse efter grundlovens § 63 skulle være tilsidesat.

Landsretten tager herefter Udlændinge- og Integrationsministeriets påstand om frifindelse til følge.

Der er ved dommen truffet afgørelse i en sag af videregående betydning mellem en borger og en offentlig myndighed, og sagen er den første af sin art. På denne baggrund finder landsretten, at ingen af parterne bør betale sagsomkostninger til den anden part.

THI KENDES FOR RET:

Udlændinge- og Integrationsministeriet frifindes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.